

1389

In 1389 stierf Urbanus VI maar dat veranderde niets aan het schisma; hij werd opgevolgd door Bonifacius IX.

In 'Lelleghem' tussen Boonen en Clais werd er een bestand van drie jaar afgesproken tussen Engeland en Frankrijk.

1390

Korter bij huis, kreeg Veurne een muur om de stad en verbreedde men de vesten.

Hertog Philips bleef proberen om de Vlamingen tot paus Clement te bekeren, maar dit lukte niet.

Poperinge kreeg op 4 februari 1390 (SAP A10) een akte van Filips, Hertog van Bourgondië, die hiermee een oorkonde van zijn schoonvader, Lodewijk van Male, bekrachtigde waarbij de poorters van Poperinge hun stad niet mogen verlaten zonder te hebben voldaan aan de lasten hun door de stad opgelegd en aan **het issuerecht. Het **issuerecht** kunnen we omschrijven als het recht dat door het stedelijk bestuur geheven werd op erfenissen in de stad die aan personen daarbuiten toevallen.**

Jan, de bisschop van de Morienen, verklaart op de **9de oktober 1390** dat hij op visite te Poperinge geweest en blijven slapen was in het Vroonhof en dat hij met deze zeker geen nieuwe rechten op Poperinge, hoe van ook, wilde doen gelden.

Cartulatum: Récueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinghe ...

Jean, évêque des Morins, déclare, que, par sa visite au monastère de Saint-Bertin, il n'entend ni ne veut lui porter quelque préjudice, ni acquérir un droit nouveau pour lui et ses successeurs.

Noverint universi, quod nos Johannes, Dei gratia episcopus Morinensis, die 1390, dominica, ix mensis octobris, anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo, le 9 octobre. villas et partes Flandrie nostre diocesis noviter visitando, villam de Poperinghes dicte nostre diocesis intravimus, et die lune immediate sequente ad domum religiosorum virorum abbatis conventus monasterii sancti Bertini in sancto Audomaro apud dictam villam de Poperinghes, pro prandio sumendo, declinavimus, ad preces et requestam abbatis monasterii antedicti, non intendentes nec volentes per hoc dictis abbati et conventui aliquod prejudicium generari, nec aliquod jus per hoc nobis vel successoribus nostris Morinensibus episcopis esse vel fuisse acquisitum in futurum. In cujus rei testimonium sigillum nostrum presentibus litteris duximus apponendum. Datum in dicta villa de Poperinghes anno et die predictis.

(Signé) J. QUATREDENS.

Original. Sceau enlevé.

1391

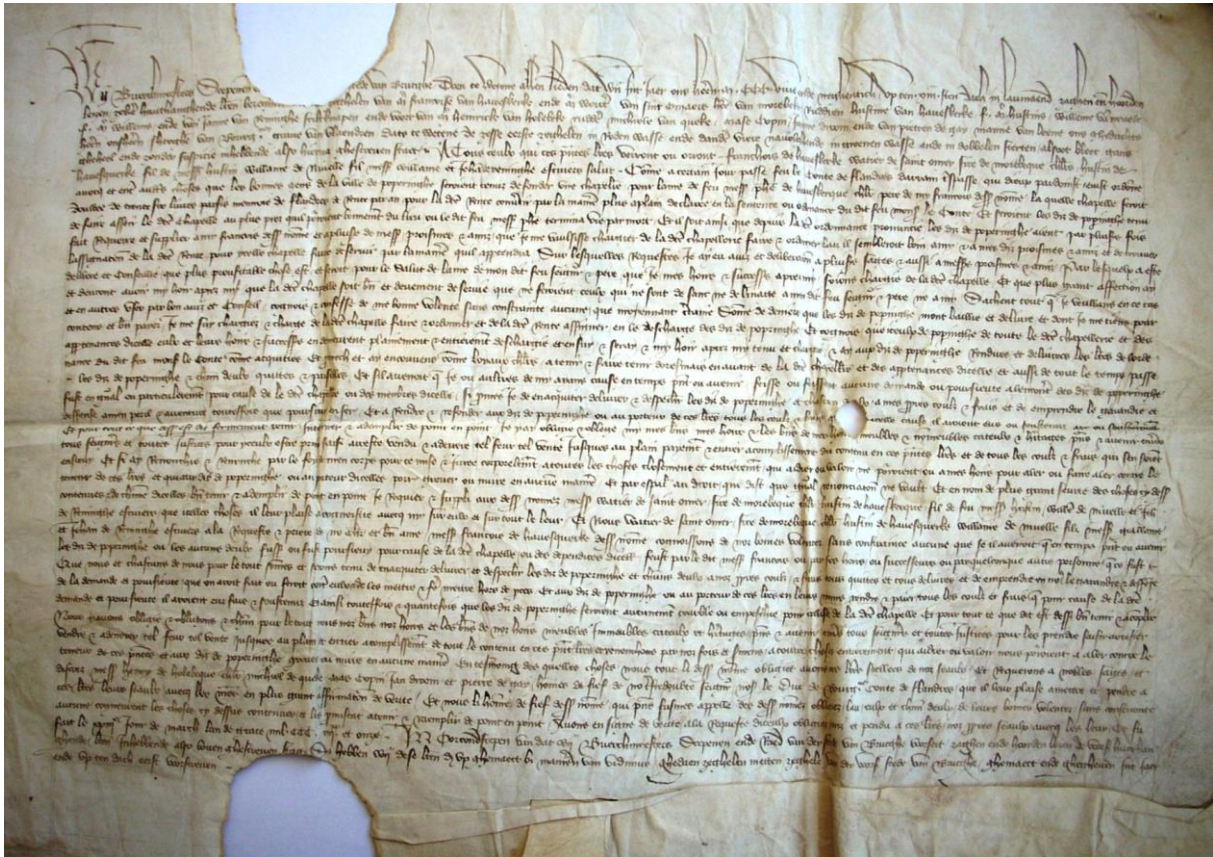
In het jaar 1391 waren er verregaande vredesbesprekingen tussen Frankrijk en Engeland maar uiteindelijk brachten deze geen resultaat op. De twee partijen bleven elk op hun standpunt staan.

1392

Op de 23ste maart 1392 wordt de onderstaande akte afgeleverd te Gent: SAP- A 12 – De akte zelf begint als volgt:

Wij burghemeesters, scepenen ... stede van Brugghe doen te wetene allen lieden dat wi int jaer ons heeren M CCC **drie ende neghentich** opten xiiij dach in lauwmaend, zegghen ende hoorden lesen, zeker huuthanghende letteren bezeghelt met de zeghelen van Francoise van Haeskerke, ende van Wouter van Sint Omaers, here van Morebeke, rudder Hustine van Haveskerke filius Hustine, Willem van Nevele filius Willem ende van Janne van Reninghe, sciltknepen ende voort van Henrick van Holebeke, meester Michiele van Queke, Nase Copin, Janne Droom, ende van Pieter de Gay, mannen van leene ons ghedachteheden ons heden shertogh van Bourgoegnien, grave van Vlaenderen, dats te wetene de zesse eerste zeghelene in roden wasse ende dander viere navolghende in groenen wasse ende in dobbelen sterten, alsoot bleec gans gheheel ende zonder suspicie is hebbende also hierna ghescreven staet:
A tous ceulx qui ces presentes letres veront et oront...

*En dan volgt er een akte in het Frans waarbij het relaas gedaan wordt dat de stad Poperinge wegens moord op **Ridder Filips van Haveskerke**, door de Graaf van Vlaenderen veroordeeld werd tot het oprichten van een kapel op de plaats van de moord, en het begiftigen van deze kapel met een rente van 36 pond parisis. Deze veroordeling wordt echter afgekocht. .*

In oorcondscepen van dat wy
burchmeesters, scepenen ende raed van
der stede van Brughe voorseit
zaghen ende hoorden dezen de vorseide
vuthanghende letteren inhebbende also
bovenghescreven staet ende hebben wij
dese letteren opghemaect bi maniere van
vidimus
ghedaen zeghelen metten zeghele van de
vorseide stede van Brughe ghemaect
ende ghegheven int jaer ende op den
dach eerst vorscreven.

Over de omstandigheden, hoe en
waarom de mannen van Poperinge de
ridder Van Haveskerke doodden, wordt

er niets verteld.

Over deze akte heeft Kristof Papin een artikel geschreven dat we in een hoofdstukje apart
gestoken hebben.

We bemerken hier dat deze akte in Brugge in ‘vidimus’ wordt afgeleverd. Dit wilt zoveel zeggen
als dat de keurheren en schepenen van Brugge de brieven gezien hebben en zij besluiten ook in
deze zaak. Hierdoor blijkt het dat de ‘hove’ van Brugge, als ‘beroepshof’ voor Poperinge optrad.

Niet zo veel later, op **de 5de juli 1392** beveelt onze Philips, hertog van Bourgondië, de bekendmaking der voorrechten van Ieper nopens het maken van laken. (N. Depauw).

Het lijkt ons heel vreemd dat de hertog hier op eens terug uitpakt met het oude lakenverbod terwijl niet veel later de abt van Sint Omaars, de lakenhalle van Poperinge zal laten vergroten. Poperinge bleef alleszins hun eigen laken weven en verkopen.

Uit - Ypriania: Les halles d'Ypres Door
Alphonse Vandenpeereboom

De vergroting van de Halle

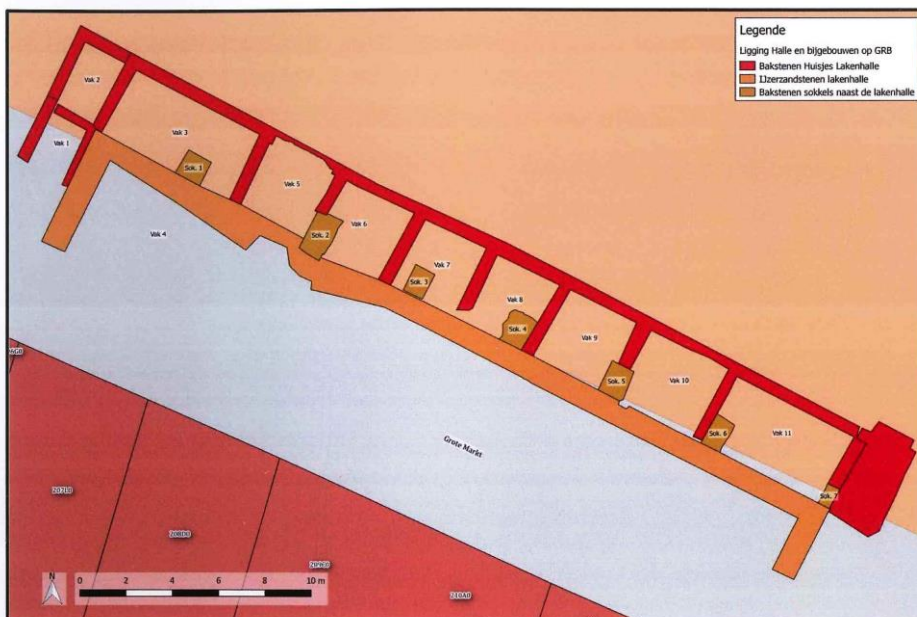
Hiervoor schreven we al dat we uit 'Les abbés de St. – Bertin van Henri Delaplane leren - dat in het jaar 1383,

Jacques III van Condé, Jan van Ieper opvolgde als abt van de abdij van

Sint-Bertins en dus ook als heer van Poperinge. Hij zou dit blijven tot aan zijn dood in **1407**.

Hij was het die de **halle in Poperinge liet vergroten**.

Wat dat precies inhield, wordt niet duidelijk gemaakt. We nemen aan dat bij die vergroting van de 'halle' er kan gedacht worden aan de

Figuur 201: Structuren rondom de lakenhalle met aanduiding van de vakken en de bakstenen sokkels, geprojecteerd op het GRB (© GRB: Geopunt).

bouw van 'de husekens' die tegen de halle geplaatst werden.

De archeologen ¹die de markt onderzochten interpreteerden de bakstenen sokkels tegen de ijzerzandstenen muur als een 'steunstructuur'. De verschillende coupes op en langs deze sokkels toonden ook aan dat ze werden gebouwd op een tijdstip na de bouw van de Lakenhalle en voor de bouw van de kleinere ruimtes in gele baksteen.

Over deze bakstenen ruimtes, schrijven ze dat in een 'vijfde' fase de bakstenen aanbouwen gezet zijn tegen de ijzerzandstenen muur. Historische bronnen spreken van aanpassingen verbouwingen aan de lakenhalle in de late 14de, vroege 15de eeuw. Het is echter - zo schrijven ze - moeilijk om de bakstenen muurtjes te dateren, maar ze zouden zeker niet voeger dan de 14de eeuw zijn en niet loater dan de 15de eeuw, wat kan aansluiten bij die bron.

Uit de 'Rekening van de gesaysierde geestelijke goederen' van het jaar 1579 – opgemaakt door Pieter de Mariavale - uit het stadsarchief van Brugge - blijkt alleszins dat er naast een 'wachthuis' er 8 'husekens' en twee stallen waren die verhuurd werden aan de burgers van Poperinge.

We geven eerst deze tekst integraal weer:

Inventaris

Nopende de halle – de heere van Poperinghe met de loye vande laeken verheurt den heere telcx zyn gheryf tot zynen profytte an diversche personen als hier naer volcht

Ontfangh vande huusekens onder de halle

Item een stalleken onder de halle daer de inwoonders ende borgers **haerlieder wachte** daghelicx zijn houdende, nacht ende dach, es onverhuert daeromme hier memorie

Ontfaen van **Jaquemie Weenes**, wedewe van **Pieter VerVeere** in hueren houdende een huuseken onder de halle gheteekent met A – de somme van zessentwyntich schellynghen, grooten, spruutende van drie jaeren huushuere tlaetste ghevallen tSinct Jansmesse xvc tachtentich ten advenante van acht schellynghen achte pennynghen grooten sjaers – dus hier 1 pond ij schelle grooten

¹¹ Basisrapport Archeologische opgraving Poperinge Grote Markt – Trommelmans Raf, Bracke Maarten, Wyns Gwendy – Monument Vandekerckhove

Item **Anthuene Courtyl** pachte van een huuseken onder de halle gheteekent met de letter B, verclaerst betaelt thebbene de jaerschare ghevallen tSint Jansmesse xvc neghenentzeventich anden heere par acquit danaff by zijn acquiten noch niet gheexhibeert en heeft – daeromme hier niet ontfanen vanden voornoemde Antheunis Courtyl bewoonende huuseken voornoemt ter cause van een jaer huushuere ghevallen tSint Jansmesse xvc tachtentich ten advenante van drie ponden grooten sjaers – dus hier ghelycke iij pond grooten

Ontfaen van **Jacob de Hane** spruutende over een jaer huushuere onder de Halle ghevallen te Bamesse xvc neghenentzeventich naer advenante van zessentwintcih schellinghen achte pennynghen grooten sjaers dus hier ghelycke – 1 pond vi schellinghen viij deniers grooten

Item angaende **Janneken de wedewe van Goosen de Vryese** bewoonende een huuseken onder de halle, verclaerst betaelt thebbene de jaerschaere ghevallen tsinct Jansmesse xvc neghentzeventich anden heer zonder acquit tzelve teeckenende op zynen bouck – daeromme hier – niet ontfanen van tvoorseide **Janneken** de wedwe van **Goosen Devryese** bewoonende tvoorseide huuseken ter cause van een jaer huushuere ghevallen tsinct jansmesse xvc tachtentich ten advenatne van zessentaxintich schellynghen chte pennynghen grooten sjaers dies hier over tvjde jaer van tgneghenste, ten gelycke 1 pond vi schele viij deniers grooten

Item **Jan Dolf** bewoonende een huuseken onder de halle gheteekent met F verclaerst te bamesse xvc achtenzeventich betaelt thebbene anden heere zonder acquit – dus hier niet ontfanen vanden voornoemde **Jan Dolf** in hueren houdende tvoornoemde huuseken de somme van een pondt dthien scellinghen grooten spruutende over een jaer huushuere ghevallen te bamesse xvc neghenentzeventich – dus van ghelycke – i pond x schellinghen grooten

Item **Gheleyn van Hondtschoote** in hueren houdende een huuseken onder de halle en prijse van een pondt zes scellinghen achte penninghen grooten by jaere verclaerst de jaerschaere ende bamesse xvc achtenzeventich anden heere zonder quictans bethaelt hebbende daeromme hier – niet ontfanen vanden voornoemde **Gheleyn van Hondschote** ter cause ende over de betaelinghe van een jaer huushuere ghevallen tsint jans messe xvc neghenentzeventich ter advenant van een pondt zes schellinghen achte penninghen grooten tsjaers dies compt hier over tvjde jaer van tneghenste ghelycke – i pond vi schele viij deniers grooten ontfanen vanden voornoemde Geleyn ter cause als vooren van een jaer huushuere ghevallen sint jans messe xvc tachtentich ten pryse voorschreven dus compt hier over tiijde jaer van tnegenschte te ghelycke – i pond xi schele viij deniers grooten

Item angaende **Olivier de Conynck** ghetrauwet hebbende de wedewe van Christiaen van Dycke in huren hebbende een huuseken onder de halle verclaerst betalynghe ghedaen thebbene over xvc achtenzeventich zonder acquit - daeromme hier – niet ontfanen vanden voornoemde Olivier ter cause van een jaer huushuere van tvoornoemde huuseken ghevallen te bamesse xvc neghenentzeventich ten advenante van een pondt thien schellinghen grooten by jaere die hier over tviiijde jaer van tneghenste ghelycke – i pond x schele grooten

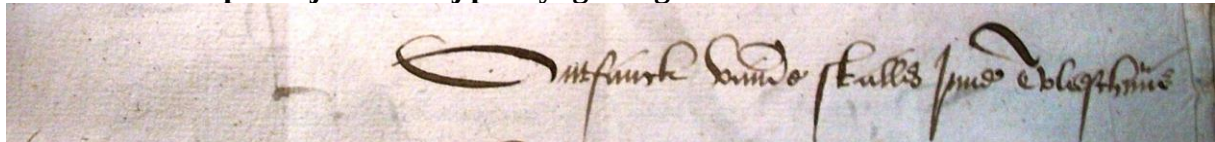
Item **Caerle van Wareghem** bewoonende een huuseken onder de halle verclaerst betaelt thebben anden heere de jaerschare neghenentzeventich ghevallen thalf maerte par acquit die hij noch niet over ghebrocht en heeft – dies hier – niet ontfanen vanden voornoemde Caerle ter cause van een jaer huushuere als in huure hebbende tvoornoemde huuseken ghevallen thalf maerte xvc tachtentich ten advenante van een pondt

thien scellinghen grooten sjaers compt hier over tjste jaer van zessen ghelycke – i pond x scellinghen grooten

Item **Ollivier Wycke** heeft een stalleken onder de halle in hueren ghehadt ende zijne huere gheexpireert zijnde was verhuust ende es ledich ghehouden daeromme hier – memorie

Ontfaen van **Pieter Bruyneel** als in hueren ghehadt hebbende een stalleken onder de halle ten advenante van zes scellinghen achte penninghen grooten by jaere ende dit over de huere van drie jaeren tlaetste ghevallen te lichtemesse xvc tachtentich - dus hier i pond grooten

1ste somme – xv pond ij schele viij pennynghen grooten

Er is sprake van 8 'husekens' en twee stalleken. De 8 'husekens' zijn duidelijk terug te vinden – de twee stallekens lijken gestaan te hebben aan de westkant van de halle, als we dit plattegrond zo mogen interpreteren.

Figuur 164: Overzichtsfoto van de funderingen van de lakenhalle. Rechts de oranjebruine ijzerzandstenen muur, links de gelig bruine bakstenen constructies tegen de lakenhalle.

In enkele van de huizekens werden nog wat resten terug gevonden.

Figuur 171: S1586 vrijgelegd. In profiel is wel verkleuring zichtbaar, maar geen duidelijke aanleg.

Figuur 180: Zicht op S1437 na het plaatsen van de eerste coupe.

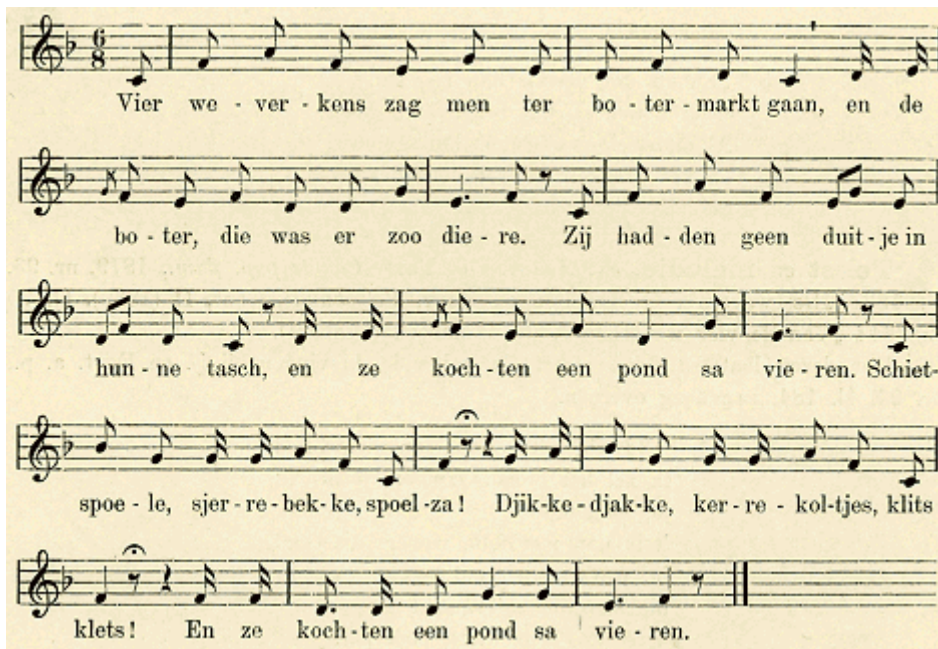
Figuur 199: Zicht op het "gat" in de ijzerzanstenen muur aan de westelijke zijde van de Halle.

Figuur 188: Coupe op S1476 na verwijderen van de twee noordelijke kwadranten.

Uit 'Het oude Nederlandsche lied. Deel 1(1903)– van Florimond Van Duyse halen we hier wat hij schrijft over het oeroude lied:

Er zouden vier wevers ter botermarkt gaan,

Vier weverkens zag men ter botermarkt gaan,
en de boter, die was er zoo diere.
Zij hadden geen duitje in hunne tasch,
en ze kochten een pond sa vierren.

Schietspoele, sjerrebekke, spoelza!
Djikkedjakke, kerrekoltjes, klits klets!
En ze kochten een pond sa vierren.

En als zij dat boterken hadden gekocht,
zij en hadden nog geen plateelen.
Zij spraken dat vrouwken zoo vriendelijk aan,
om hun boterken te deelen.

Schietspoele, enz.

‘Dat zou ik nog wel geren doen,
ja, zoowel als een vrouwken vol eeren,
maar ik weet wel, wat er de weverkens zijn,
en de weverkens zijn geen heeren!’

Schietspoele, enz.

‘Wat zouden de weverkens heeren zijn,
zij en hebben noch goed noch erven!
En kruipt er een muiken in hunne schapraai.
Van honger zoo moet het er sterven.’

Schietspoele, enz.

‘En als dat beestje dan is dood,
waar zullen zij dat begraven?
Al onder de weverkens hun getouw,
en het grafken zal rooskens dragen.’

Schietspoele, enz.

<https://www.bing.com/videos/search?q=vier+weverkens&qpv=vier+weverkens&view=detail&mid=778BB8B73C645C63C55E778BB8B73C645C63C55E&&FORM=VRDGAR>

Geschiedenis der Graven van Vlaendern, behelzende het ..., Volume 2
Door A van de Kerckhove

Ondertussen begonnen de Vlamingen gewaar te worden, hoe nadelig het was aan de koophandel, dat de Duitse kooplieden in het jaar 1382 Brugge verlaten hadden ter oorzaak van de oorlog en de beroerten. Om de zelve te bewegen dat zij zouden terugkeren, stonden zij hun een schadevergoeding toe van 11.100 ponden grooten; de kooplieden kwamen zich wederom, in het jaar 1392, te Brugge vestigen, en zij verkregen enige nieuwe voorrechten van de prins.

1394

Gildedag te Doornik

In 1394 was er een groot schietspel ter cruysboghe te Doornik. Waarbij 387 schutters compareerden uit 48 verschillende steden.

Zo vertelt ons de Chronicke van de Graefscpe van Vlaendren. Die van Brugge wonnen de uppersten prys, die van Parijs hadden van ghelycken ooc zulc als die varstghecommene toebehoorde, maer die Iperlinghen ghecreghen den eersten prijs van schietene, wesende twee zelve verghulde kannen van X marcken een once, die van Douay wonnen den prijs van de cortste mate, te wetene ooc twee zelve verghulde kannen, weghende VI marck ende II oncen, den naevolghende prys (zynde twee zelve verghulde schalen van wat bet dan III marck) verdienden die

*Dixmudenaers, ende metten laetsten (daer twee zelve verghulde flaskins van twee marck en alf mede te winnen waren) keerden die van Brussele zeer triumphantelick mede thuyswaert. We nemen aan dat de schuttersgilde van **St. Joris van Poperinge**, alhoewel we dit helemaal niet kunnen bewijzen, ook op dit schietspel aanwezig was.*

Op de 6de maart 1394, kwam er een bede van de Duitse Hanze. Zij stelden dat de Brugse taks op hun Hamburgs bier bestond uit 8 vlaamse groten per ton voor Brugge en 2 groten voor de 'heer'. Eén van deze laatste groten was voor de heer van Gruuthuse bedoeld die hiermee zijn vroegere recht op het gruut compenseerde. De andere 'groot' was bestemd voor de hertog. Philip maakte een gebaar tegenover de Duitsers door zijn taks, zijn 'groot' af te schaffen. Daarmee werd de invoer van Duits hoppebier gestimuleerd en werd het zelf brouwen van inlands hoppebier afgeremd.

1395

De Vrede

Tjaer dat er naervolchde vergaerden die coninck **Charles van Vranckerijcke ende Richart van Inghelant**, elc in zijne tenten ende pauwelioenen te velde, **omtrent St- Omaers**, tooghende daer mencanderen alle die meeste liefde, joonsle ende affectie die zy eenichsins consten ghepeynsen ofte ghedincken, in zulcker wijs dat die coninck Richart (in wedeware zijnde van vrou Anne, die dochtere van den keyser Wenselin van Roome) sconincx Charles dochtere traude, ghenaemt vrou Isabelle, van der oude van zeven jaren, accorderende voorts onderlinghe in een bestant van XXX jaeren, metsghaders ooc in een generale dachvaert ofte concilie, thoudene eer yet lanck binder stede van Parijs, ter destitutie ende verlatinghe van den voorscreven schismatiquen paeus Benedictus, die welcke van als gheadverteirt zijnde terstont wel maecte dater anders niet of en quam, mids legghende alle zijne thienden in Vranckerijcke, **ter turcscher ende heydenscher orloghe waert**, daer die hertoghe Jan van Berry ende Philips van Bourgoengnen - als curateurs ende regierders van der zelve croone - ontwijffelick veel bet haerlieder profijt mede deden, dan zy metter unie ende eendrachticheit der heligher kercke ghedaen zouden hebben, al en wast zo heerlijk ende zo zalich niet.

De molens - De rekeningen van de jaren 1391 – 1395 -

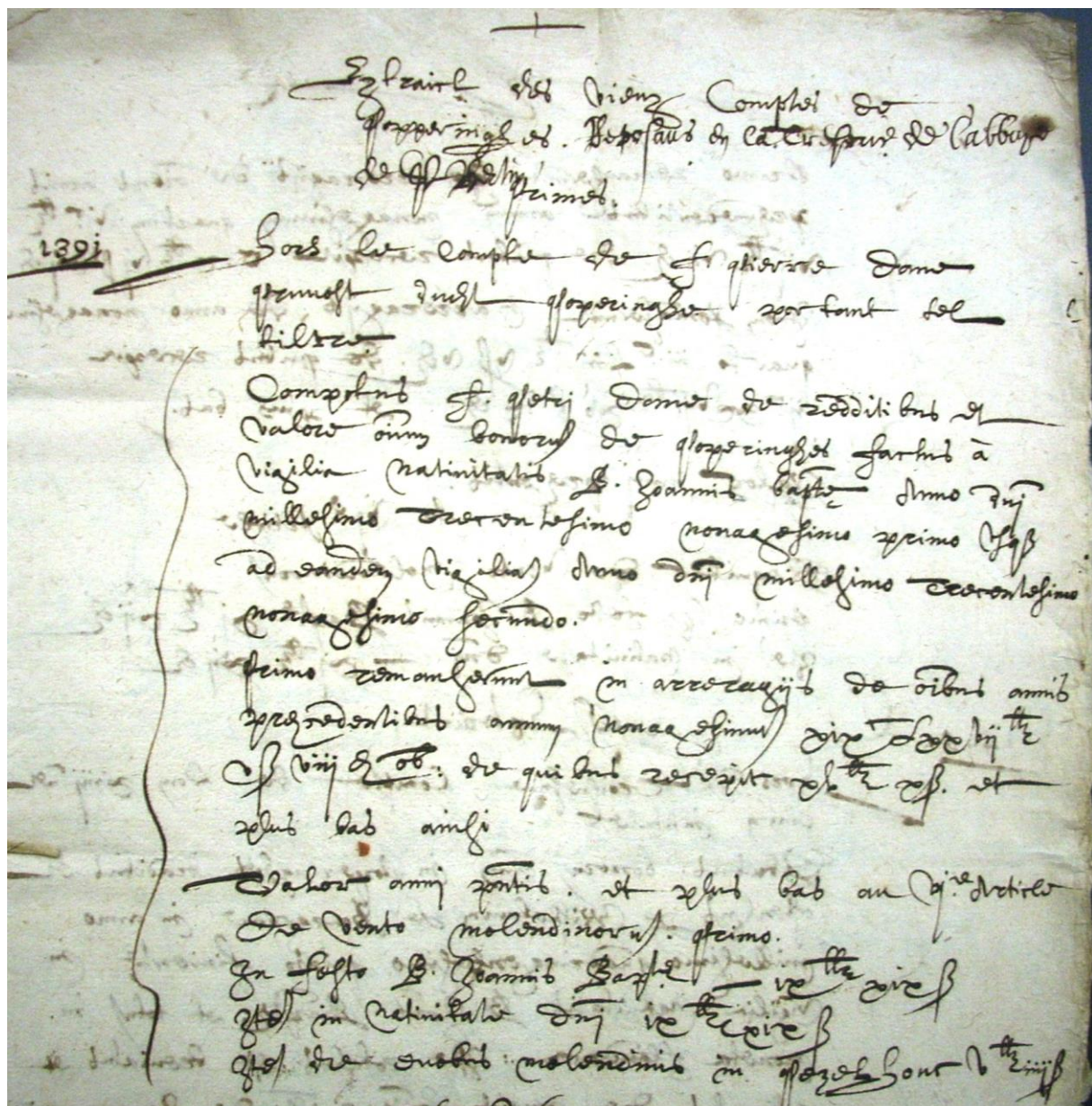
In de jaren 1715 – 1733 wordt er een groot proces gevoerd over de molenrechten van de abt in de jurisdictie van Poperinge. Het uitgebreide dossier is te vinden onder SAP 210. Daarin zit het volgende stuk enkele keren opgenomen.

Dit zijn zowat de oudste rekeningen die men in het grote proces rond de molenrechten aanhaalt – SAP 210. De tekst luidt als volgt:

Extraict des vieux comptes de Poperinghes deposans en la tresorie de l'abbaye de Ste. Bertin
Extract uit de oude rekeningen van Poperinge rustende in de schatkamer van de abdij van Sint-Bertin.

Primes

1391 – Hors le compte de sieur **Pierre Donne** – prevost dudit Poperinghe – portant tel tiltre

Comptes sieur **Peter Donne** de redditibus² et valore omny bonorum de Poperinghes factus a vigilia nativitatis sanct Joannis Baptiste anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo – 1391 – ad eandem vigiliis anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo secundo
Ten eerste

1391 – Uit de rekening van de heer Pierre Donne – proost van Poperinge – dragende de titel: Rekening van de heer Peter Donne, van de inkomsten en waarden van het grondgebied van Poperinge en dit vanaf het feest van Johannes de dooper van het jaar 1391 tot het feest van het jaar 1392.

Primo renoncherant in arrerays de omnibus omnis precedertibus omny nonaesimus xixc lxxvij pond schele viij deniers ob de quibus recepit xv pond x schele

Et plus bas ainsi:

Valore omny presentis

Et plus bas au vjde article de **vento molendinorum**³

² Redditibus = inkomsten

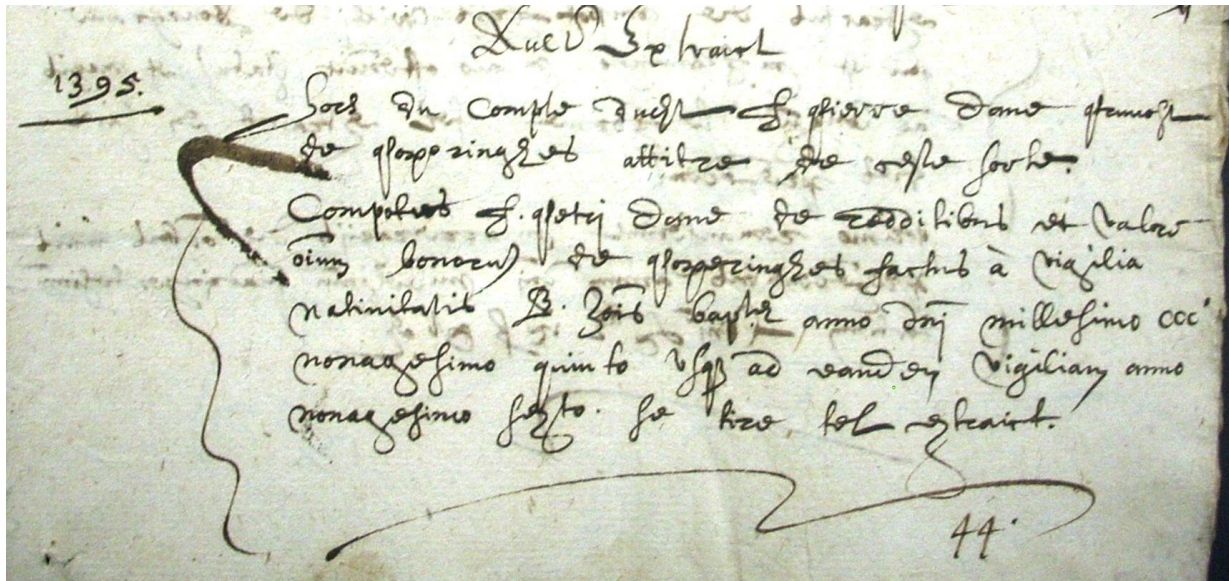
³ Vento molendinorum wordt door mijn computer vertaald als 'windmolens'.

Primo

In vestro beati Joannis Baptiste ix pond xix schele

Gte in nativitate viij ix pond xix schele

Gte de ... molendinis in **Pezelhouch** v pond iij schele

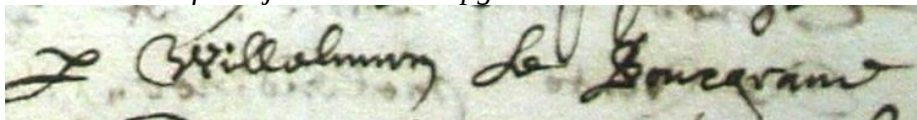

Dit extract wordt opgevolgd door verschillende andere gelijkaardige extracten – hiervoren zien we een 'aultre extraict' uit 1395.

Terwijl in het vorige extract er een windmolen in de Pezelhouch wordt vermeld, is dit hier niet het geval.

Het volgende extract betreft het jaar 1405 die opgesteld werd door **Willalimum le**

Bourgrave

in anno

millesimo quadringentesimo quinto finente - **in flamingo** of in het vlaams.

Ook hier is er sprake van de 'vento molendinorum' of windmolens, maar er worden geen plaatsen genoemd.

Jaar 1396 - Op kruistocht tegen de Turken en de Trinitariërs

Dienvolghende, int beghinsele van den jaere 1396, ons Heeren XIIIde ende XCVI een groot heyr cracht van edelmannen ende anderen uvt Vranckericke, Inghelant., Bourgoengnen, Vlaenderen ende Artoys in alder diligentie ten secourse ende onderstande van den coninck Sigismundus van Hongarië **jeghens die Turcken** ende andere ongheloovighe, bedrivende daer ghezamelick thaerlieder comste wonderlicke groote vromichede van wapenen, ende conquestierende eeneghe verloren steden, sloten ende fortressen wedere, wel ten omsprekelicken ghemeen horreure van haerlieder vianden.

Die van Duinkerke

En terwijl de legers van onder andere de hertog van Bourgondië successen boekte, kreeg men in Poperinge een klacht van de **Duinkerkenaars** te horen. Deze stelden immers dat zij niet

gehouden waren om **de tol te Poperinge te betalen**, aangezien zij een algemene tolvrijheid van de graaf van Vlaanderen hadden gekregen.

De akte van de 5de mei 1396 – D'Hoop nr. 153 – is daarin duidelijk.

De burgemeesters, schepenen en raden van de stad Duinkerke legden deze klacht neer bij de grafelijke raad te Rijssel. Hierin stellen zij duidelijk dat hun stad vele vrijheden en blijheden kent, waaronder ... *de eulz et leurs bourgoys estre franc et quites de paier aucun tonlieu ou aute exaction quelconques, en et partout la conte et pays de Flandres, des denrees et marchandises. ... die zij kopen of verkopen.*

En dit dus ook tegenover de religieuzen, abt en convent van de kerk van Sint Bertin, te Sint Omaars, tegenover de proost van Poperinge, hun raeden en officieren en tegenover alle andere, die deze willen zien.

Niet tegenstaande dit voorgaande is het juist **Pieter Duyne**, de proost van Poperinge, die tol heeft laten nemen door **Jehan Hanon** van Poperinge, van **Jacques Stoutin**, burger van Duinkerke, een tol die 8 'gros' of schellingen bedroeg. .

Ook Loerens DePriest, ook burger van Duinkerke diende 4 'gros' te betalen.

Jehan Lurpin diende 7 'gros' en 8 deniers te betalen via Loerens Demey.

En dit alles ter 'profyt' van de religieuzen en van de voorzeide proostdij.

Ondanks hun protest hebben de religieuzen geen enkele restitutie gedaan van deze sommen, dit terwijl ze wel degelijk dit recht niet hadden.

En daarom willen die van Duinkerke dat Poperinge publiekelijk de les gespeld wordt en dat zij de Duinkerkenaars in hun rechten laten, waartoe de raad van Rijssel Poperinge ook veroordeelt.

Gegeven te Rijssel de 5de dag van mei, in het jaar des heren duizend driehonderd 80 en 16.

Cartulatum: Récueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinghe ...

Le conseil de Flandre considérant, que les bourgeois de la ville de Dunkerke sont exempts dans le comté de Flandre de tout droit de tonlieu sur les denrées et les marchandises achetées ou vendues par eux, fait défense à ceux de Poperinghe de troubler les premiers dans leurs droits et franchises.

1396, 5 mai. Les gens du conseil de monseigneur le duc de Bourgongne, conte de Flandres, d'Artois et de Bourgongne, ordenes en Flandres. Au premier huissier de la chambre du conseil de nostredit seigneur a Lille, ou sergent dicelluy seigneur, qui sur ce sera requis, saluut. De la partie des burgmaistres, eschevins et conseil de la ville de Dunkerke, nous a este complaignaint donne a entendre et tout ad fin de saisine, disans que ladite ville est noblement fondee, privilegee par les contes et contesses de Flandres de bone memoire, et que a icelle cause et autrement deuement il ont pluseurs drois, franchises, libertes, possessions et saisines, entre lesquelles il sont en possession et saisine a certain et juste title de eulz et leurs bourgoys estre frans et quites de paier aucun tonlieu ou autre exaction quelconques, en et partout la conte et pays de Flandres, des denrees et marchandises, que il y achatent et vendent, et que se aucuns sestoit efforcies ou avancies de vouloir prendre et exigier aucun droit de tonlieu desdiz complaitenans et de leurdiz bourgeois ou de leurs marchandises, si en ont lesdiz complaignans este repares et establis ou au moins sen sont colli ou ceulz, qui, en ce que dit est, les ont volu tourbleir et empechier, cesses et

deportes, et que des drois, possessions et saisines dessusdites et plusieurs aultres a declaire en temps et en lieu lesdiz complaignans et leurs bourgeois ont joy et possesse et en saisine en sont par eulz et par leurs devanchiers, dont il ont cause contre toutes personnes par an et par jour, par ans et par jours, et par tiel tamps et si long quil nest memoire, au contraire ou au moins par tel temps quil soufflist et doit souffire a bonnes et souffissantes possessions et saisine, avoir acquys et retenir paysiblement et destainement, au veu et sceu des religieux, abbe et convent de leglise de Saint Bertin, en Saint Omeir, des prevos de Poperinghes, de leurs conceliers et officiers et de tous aultres, qui lont volu voir et savoir; ce nonobstant depuis un peu de temps en ca damps Pietre Duyne, prevost dudit lieu de Poperinghe, sest avanchies de prendre et lever, ou faire prendre et leveir par Jehan Hanon de Poperinghe, de Jaque Stoutin, bourgeois de ladite ville de Dunkerke, la somme de huit gros, a le cause dudit toulieu; item de Loerens le Priest, aussi bourgeois de ladite ville, pareillement quatre gros; et de Jehan Lurpin, bourgeois comme dessus, par les mains de Loerens de Mey, la somme de sept gros et huit deniers; lesqueles sommes il a prins et apprehende, ou fait prendre et apprehender, ou non et au profyt desdiz religieux et de ladite prevoste, et les a retenu et retient, ou en a fait ce quil luy a pleu, sens ce que lesdiz religieux, ledit prevost, ne autres de par eulz en aient volu faire aucune restitution, ne de ce reparer, ne restablir lesdis des complaignans, eulz sur ce par plusieurs fois sommes et requys. Toutes lesqueles choses singuleres lesdis religieux, ledit prevost et aultres, dont il ont eu le fait pour agreable, ont fait et sefforcent de faire a tort et contre rayson, indeuement et de nouveel, en tourblant et empeschant lesdis complaignans en leursdites saisines et possessions, si comme ilz dient requerans sur ce nostre prevision. Pour ce est il, que nous, attendu ce que dit est, vous mandons et commettons, se mestiers est, que ledit prevost et aultres, dont requis serres de la partie desdiz complaignans appiellees et adjournees par-devant vous en ladite ville de Poperinghe sur un certain lieu pour tous les aultres, que vous declaires au faire ledit adjournement, comme sur le lieu contemptieux, icelluy adjournement signeres deuement, par tout lan il appertendra vous tenes gardes lesdis complaignans pour eulz et leursdiz bourgeois en leursdites

possessions et saisines, en faisant expres commandement audit prevost et aultres ainsi adjournez que dit est, que il seuffrent et laissent lesditz complaignanz joir et possesseir de leursdites franchises, libertez, possessions et saisines, et leur rendent et restituent et facent rendre et restituer tout ce que pris et leve ont dezdis bourgeois a cause dudit toulieu, et quil se cessent et deportent de plus tourbleir et empechier lesdis complaignans et leursdiz bourgeois en leursdites possessions et saisines, et rappellent et mettent au neant tout ce que fait ont ou fait faire des choses dessusdites, au prejudice desdiz complaignans

et de leurs bourgeois, et quil vieignent a drechier et amender lesdiz tourbles et empeschemens a nous pour nostredit seigneur et ausdiz complaignans en tant quil leur touche, et ad ce les contraignies par toutes voies deues et raisonnables, sil cognoissent quil soit ainsi. Et au cas que ledit prevost, ou aultres aians pouvoir du faire, se voudront a ce opposer, primes et avant toute œuvre desdites sommes de deniers ainsi prises et levees, que declaire est cy dessus, caution prinse, et lesdiz complaignans tenez et gardez en leursdites possessions et saisines, ladite novvete ostee et la chose contempte prinse et tenue en la main de nostredit seigneur comme souveraine, donnees et assignes jour competant aux parties pardevant nous en ladite chambre pour sur ladite complainte et opposition proceder et de la reclamante voir et ordeneir, se mestiers est, si comme de raison sera. En nous rescripsant ce que fait en aurez, de ce faire vous donnons pooir et auctorite, mandons de par nostredit seigneur a tous ses officiers et subges, requérons les aultres, quil appertendra, que a vous en ce faisant obeissent diligamment. Donne a Lille, le ve jour de may, lan de grace mil trois cens III^{xx} et seze.....
 Par messeigneurs du conseil
 estans a Lille.....

Original. Secau enlevé.

De slag bij Nicopolis - 25 september 1396

Ondertussen waren de Europese legers naar Hongarije afgezakt om aldaar de Hongaarse koning Sigismund te helpen bij zijn strijd tegen de Turken.

In de slag bij Nicopolis was het resultaat van de eerste strijd in het voordeel van de 'westerse' landen, waarbij ze de Turkse voorhoede in de val lieten lopen.

De Franse ridders waren niet in te tomen en zij wilden laten kijken hoe dapper ze wel waren, en zij vielen het Turkse leger aan, waarbij ze op de getreinde Turkse infanterie stootten die gepunte stokken in de grond had gestoken op de hoogte van de paardenbuik en die de Fransen met dodelijke salvo's pijlen bestookte.

De ridders vochten voor wat ze waard waren maar toen er 1500 Servische ruiters de Turken kwamen steunen, was de strijd snel beslist.

Het Westerse leger werd in de pan gehakt.

Voorafgaand aan de slag hadden de kruisvaarders al hun gevangenen afgeslacht. Sultan Bajezid deed na de slag zijn ronde te paard en ontdekte de massamoord waarop hij woedend werd en wraak zwoer. De volgende ochtend liet hij door de Picardische ridder **Jacques de Helgy** (bekend bij de officieren van de sultan omdat deze in dienst geweest was bij sultan Murad I) de vooraanstaande edelen aanwijzen en deze apart zetten, waarna hij opdracht gaf alle gevangenen in groepjes van drie of vier langs te voeren aan elkaar gebonden met een touw om hun nek en vervolgens konden de beulen op zijn teken hen onthoofden, de keel

doorsnijden of de ledematen afhakken. Hiervan werden allen die er jonger dan 20 jaar uitzagen, uitgezonderd. Zij werden als slaven afgevoerd naar Turkije. Het totaal aantal slachtoffers van deze afslachting bedroeg enkele duizenden en de terechtstelling duurde van de vroege ochtend tot laat in de middag.

In de Chronicke van de graefdscepe van Vlaenderen, schrijft men verder:

Van dat men in Vlaenderen deze drouve tijdinghe verhoorde,
ten ware niet scrivelick hoeter al in roeren stont, van vreesse of die Turcken anders dan wel
leven mochten met die voorscreven ghevanghenen, ghelijck zy met diversche van haerlieder
compaengnons ende medeghesellen ghedaen hadden,
eeneghe beede die ooghen uytstekende,
andere haerlieder mannelicheit afsnijdende,
ende zom quarlierende ofte met vier peerden in sticken treckende;
maer (Godt zij gheloofl !) deze gruwelicke twijtfelachticheit en gheduerde niet langhe, by den
toedoene
van **Jacob van Helgy** (die den grooten Turck tanderen tijde ghedient hadde)
ende van **Dijne de Rappondis**, een zeer treffelick coopman Lucoos, residerende te Brugghe,
die welcke tzamen zo veel devoirs ende neersticheits deden,
dat die grave **Jan van Nevers**, met alle zijne voornoemde medeghevanghenen ,
emmers te ghelde ghestelt ende up twee hondert duysent ducaten gherantsoneert wiert,
ten fournissementen van welcke die van **Ghendt, Brugghe ende Ipere**
vry noch traech noch gesparich en vielen ,
assisterende haerlieder natuerlick heere ende prince wel ende ghetrauwelick in dezen zijnen
noodt met ghelde, ghelijck zy oyt ghewonen zijn te doene,
in zulcker voughe dat zy elc bysondere vichtich duysent ghuldenen
upbrachten, ten grooten contentementen van den hertoghe Philips van Bourgoengnen ende der
princesse Margriete,

*Heel deze bedelactie om geld voor de gevangen christene slaven op te halen, werd toen al
gecoördineerd door de Trinitariërs, een door de paus rond het jaar 1200 erkende
broederschap.*

*In een acte van **de 21ste maart 1457**, wordt deze gilde van de Trinitariërs te Poperinge reeds
genoemd. Het zou dus best kunnen dat deze gilde hier gesticht werd naar aanleiding van het
debacle bij Nicopolis.*

*In de O.L. Vrouwekerk van Poperinge bevindt zich nog steeds het Trinitariersaltaar.
Om enigszins een idee te krijgen wat dit hier doet, gingen we een heel oud boekje raadplegen
dat als titel heeft:*

Oprechte afbeeldinghe vna het H. Broederschap der over-ghedenyde en Alderheylighste
DRYVULDIGHEYT van de verlossinghe der ghevanghenen ende van Onse Lieve Vrouwe,
moeder van remedie met de levens van HH. Patriarchen Joannes de Mattha ende Felix De
Valois.

Zoals je hierlangs kan merken, werd om de betrouwbaarheid van deze informatie te staven,

Oprechte Afbeeldinghe
Van het H. Broederschap
Der
Over-ghebenedyde en Alder-heylichste
DRYVULDIGHEYT,
Vande Verlossinghe der
Gevanghenen,
Ende van
ONSE LIEVE VRAUWE
Moeder van
REMEDIE.
Met de Levens van HH. Patriarchen
IOANNES DE MATTHA,
ende
FELIX DE VALOIS.
Volgens het Latijnsch Boecxken te Roome
ghedruckt in Camer Apost. anno 1652.
In't licht ghegheven
Door H. IOANNES JENNIN, Lic. in Godts.
ende Rechten, Penit. ende Proton. Apost.
Pastor van S. Gilles tot Brugghe.

TE BRUGGHE,
Bp Lucas vanden Kerchove, boec-drukker
in de Breydel-straet. Anno 1653.
Met Gratie ende Privilegie.

*vermeld dat het gebaseerd was op het
Latijns Boecxken te Roome
ghedruckt in camer apost. Anno
1652.*

*Ons boekje werd geschreven door
Joannes Jennin en te Brugghe
uitgegeven in het jaar 1653 en was
dan ook opgedragen aan de bisschop
van Brugge van dat moment Carolus
VandenBosch.*

*Het boekje begint met het volgende
lied:*

Van 't orden der Dryvuldigheyd
Godt selv' de oorsprongh wort geseyt
Dryvuldigh in persoonen
Den Inghel heeft ons dat bericht
In't dry couleurigh cruyce light
Dryyvuldigheydt te toonen.
Het wit afbeeldt den Vader meest
Het blauw den soon, den Heylghen
gheest
By 't **roode** is vergheleken.
Want hy als vier en heete vlam
De herten van d'apostels quam
Op Pyncxter dagh ontsteken
De rechter ende slincker handt
Waermede cruyswijs Godt ghesandt
Twee ketens houdt der Slaven
Betoonen datmen in **Turckien**
Verlossen moet de aarme lien

Door mildelicke gaven.
Sulcx de nature wijst en leert
De waere schriften (weird verteert)
Oock tuyghen dat wy lieden
Doen moeten aen ons evennaest
Het ghene dat wy souden haest
Ons wenschen te gheschieden
Tot loon van sulck bermhertigh werck
Het opperhoofd der Roomsche kerck
Aflaeten heeft ghegheven
Die groot en menighvuldigh zijn
In't boecxken van heer Jan Jennyn
Bysonderlick beschreven
Soo wie hem laeten schryven sal
In't hooghste broederschap van al
Tot bystandt der gevanghen

Hy sal van dat Dryvuldigh Eén
(in dees valleyde van gheween)
Veel gratien ontfanghen
Soo dan die ons ghenade doet
Ghebenedijdt Godt wesen moet
Dryvuldigh, een van wesen;
Die van de menschen allegaer
En van sijn lieve enghel schaer
Noyt wesen kan volpresen
O heylighste Dryvuldigheyt
En onghescheiden eenigheyt
Die zijt voor alle tijden
Dry broeders priesters met eerbiedt
U draeghen op dit eerbaer liedt
Wilt hun ghebenedijden.

En die drie priesters waren Guillielin Jennin, pastoor van Westcappelle, zijn broer Philip, kanunnik ten Eeckhoutte in Brugge en Sebastiaan, pastor van Hoecke.

Met dit lied krijgen we meteen al een wervingstekst om lid te worden van de broederschap van de Trinitariers.

Het boek telt 300 bladzijden en is verdeeld in 20 hoofdstukken.

Het eerste hoofdstuk heeft als titel: Kortverhael der levens van de HH. Joannes de Mattha ende Felix de Valois, beghinders van de orden der alder heylighste DRYVULDIGHEYT van de verlossinghe der ghevanghenen.

Johannes van Mattha werd op de 23ste juni 1160 geboren en stierf te Rome in 1213.

Dit boekje leert ons dat zijn moeder Martha heette en een bijzondere devotie toedroeg aan de H. Maghet MARIA. Maria is haar ... besigh zijnde in 't gebedt verschenen, ende heeft haer gheseyt dat het mannelick kindt daer sy met bevrucht was, soude metter tijdt eenen grooten verlosser zijn vande ghevanghenen ende koopman der christene slaven, tot welbehagen van al de wereldt en troost van ontallicke bedroefde menschen.

Johannes werd geboren en studeerde onder andere te Parijs. Daar wilde hij zijn 'diploma in de godsgeleerdheid' echter niet aannemen – Uyt een diepe ende ongheveynsde oodmoedigheyt totter tijdt toe dat den H. apostel Petrus hem veropenbaerende, daer toe heeft geraeden ende in dese twyffelachtigheyt voorgeset, dat sulx soude sijn tot Godts meerder glorie ende stichtinghe van sijnen even naesten.

Johannes twijfelde er ook aan of hij wel tot het priesterschap geroepen was, maar ook hier kwam God hem ter hulp.

Maer hoe aenghenaem dit aen Godt gheweest is, heeft ghebleken in sijne priesterwijdinghe, soo wanneer op sijn hooft verscheen een vierighe colomme...

En dan kon hij zijn eerste mis opdragen te Parijs.

Sijn eerste misse te Parijs in de tegenwoordigheyt van den bisschop ende veel ander prelaeten doende, heeft een visioen ghehadt ende een enghel Godts ghesien in 't wit ghekleet met een twee wervigh kruys van root en hemels blau op sijn borst, hebbende aen beyde de handen twee slaven, den eenen Christen en den anderen Moor, welcke hy kruysweeghs de handen opleyde, alst willende te kennen geven, dat men die slaven soude verwisselen.

Hij is met den dienst Godts als doen voortgevaeren ende niet wetende wat Godt met dit visioen wilde te kennen geven, heeft eenigen tijdt, maer rijpelick op sijn selven raedt geslagen wat dese verholentheyte soude moghen bedieden.

Johannes van Mattha trok zich nu een hele poos terug als eremijt samen met Felix van Valois, in een woestenij.

Tot zij bij een bron een hert zagen met tussen zijn horens een gelijkaardig tweekleurig kruis en zij besloten om naar de paus Innocentius III te reizen. Deze ontving hen 'vriendelijk' en aanhoorde hun smeekbede tot het oprichten van een aparte orde.

Ende naer een rypelyck ende langh beraedt, alsoo hy vergeselschapt met het collegie der cardinalen ende andere geestelyckheydt van Roome, zoude den H. dienst der misse doen in de kercke van S. Jan van Latranen, op den tweeden feestdagh van **S. Agnes Martelaresse**, soo heeft hem als hy nu besich was met de H. Hostie op te heffen, den selven enghel verthoont in in't wit ghekleet, draeghende op sijn borst een twee verwich kruys, waer door alle twyffelachtigheyt is wegh genomen ...

Ook de paus zag dat deze engel tussen twee slaven stond en ging dan ook akkoord met de oprichting van de nieuwe orde. Deze 'tekenen' van de Engel waren immers dringend nodig. We krijgen er een uitleg bij:

Want staet te bemercken dat doen ter tijdt de saecken der christenen in groote benauwdheyt waeren in het heylich landt ende datter een ontallich menigte der christenen versuchten onder het jock van de Turcksche slavernye; want elf jaeren van te vooren, dat is in't jaer Christi elf hondert seve nentachtentich, wiert de stadt van Jerusalem de christenen ontweldicht van Salaninus, prince der saracijnen, grooten sultan van Egypten.

Guido Lusignans, koning van Jerusalem wiert ghevanghen geleyt naer de stadt Damascus van de selve Barbaren, waer over het naervolghende jaer de christene princen van Europa hebben het kruys aenghenomen onder het beleydt van **Fredericus Barbarossa**, keyser ende zijn ghetrocken naer het heylich landt, daer insonderheyt de Nederlandsche princen ende vorsten (waer onder naedemael **Baudewijn, Grave van Vlaenderen** ende daer na keyser van Constantinopel wel den vermaerste wiert), hunne deught in de wapenen hebben laten blycken. Maer gelyck 't gemeynlick inde oorloghe gheschiet, daer wierden der van twee zijden dagelick veel gevanghen ende veel van d'onse vervielen in een onverdraghelicke dienstbaerheyt ende slaverhye. Welcke aenteeckeninghe seer dienstelick is tot ons voornemen, want de pauselicke heyligheyt doen voor het H landt seer besorght was, om de christenen aldaer in alle manieren te hulpe te kommen.

Deze kruisvaart van Frederik Barbarossa was dus de 'politieke' reden en achtergrond tot het stichten van de orde van de Trinitariers. De paus ging meteen akkoord om deze orde in te richten en stelde ook mee de 'dresscode' vast, waarbij het gekleurd kruis op de borst kwam te staan.

We zetten nog even de betekenis van de kleuren uiteen, zoals we ze in dit boekje terug vinden:
Het wit couleur,... die d'eerste en aldeersuyverste is, waer uyt d'ander haeren oorsprongh nemen, ofte verminghelinghe, aenwijst ons eenigsins Godt den Vader beginsel zonder beginsel, beginsel ende oorsprongh van alle wesen, die sijn selve Godt soon ende Godt heylich gheest ghemeyn maect.

Het blauw couleur, dat naer het duyster streckt, ververscht de memorie vanden sone goedts voor ons mensch gheworden, omdat sijn Alderheylighste vleesch voor onse sonden is blau gheslaghen, droef en duyster gheworden om de menighvuldighe sonden.

Het roode couleur, heeft eenighe gemeynschap met het vier, ende beteeckent den H. Gheest, die in de ghedaente van vier ende vierighe tonghen aen sijne apostelen verschenen is, verweckt in ons het vier der liefde ende ontsteect de herten der gheloovighe.

Het altaarschilderij werd gemaakt door Geeraert Seghers (Antwerpen 1589 – 1651). Johannes van Mattha en Felix van Valois krijgen hier van de paus de oorkonde tot het stichten van de orde van de Trinitariers.

De selve coleure kunnen manierlick oock seer wel uytgheleyt worden om christelick ende met devotie sijnen roep te beleven.

De witheyt van het schapulier vermaent ernstiglick met wat een suyverheydt der consciëntie ghylieden moet blincken: het kruys daer **het roodt** is, met wat eenen yver en vierigheydt ghylieden branden moet tot

Christum, ende sijn verdruckte lidtmaeten, de aerme ghevanghene, hoe vierigh die zijn moeten die hun bemoeyen met de verlossinghe van de christene slaven.

Het blauw hemels coleur en hout niet op van u lieden indachtigh te maecken den grooten loon die Ulieden in den hemel bereyt is, waer toe alle ulieden ghepeysen, wercken ende bejagh moeten strecken, dat ghy lieden op deser aerden niet als hemelsche saecken voor ulieden op

Op de dag van de stichting van de orde, werd er tevens de volgende ‘verdeelsleutel’ opgesteld:

Ende omdat dese hemelsche veropenbaringhe gheschiet is op den dagh van Sinte Agnete, de tweede, die haer goet in drien verdeelde voor haer martelie, heeft sijn heyligheyt geordonneert dat de religieusen van het selve orden haer goederen tegenwoordigh ende toekomende in drie delen soudent verdeelen, waer af het eerste soude zijn tot behoef van de religieusen die den godtsdienst doen, het ander om aerme pilgrims te herberghen ende het derde om te verlossen de aerme christene slaven.

De stichting van de orde, was niet het einde van de wonderen die Johannes van Mattha verrichte.

Hij (*Johannes*) trock dickwils in persooone daerwaerts ende braght altijd een goede deel weder gekochte ghevangenene mede. Maer dat is uytnemende dat hem in’t jaer 1210 te Thunnes gheschiet is. Hy hadde een groot deel ghevangenene weder gekocht maer alsoo hy nu geen gelt meer en hadde om oock eenighe ghevangenene vande Agsarenen te koopen (dat een wreedt en onbermhertigh volck is) hebben sy hem uyt boosheyt alles afghenomen dat hy noch by hem

hadde ende soo ongenadelick geslaeghen ende met sweepen doorgenomen, datse hem voor doodt hebben laten ligghen. Nae dat hy alsoo eenighen tijdt ghelegghen hadde, quam allenskens tot syn selven ende nu wat beter wesende trock uyt sinen boesem een Mariebeeldt dat hy uyt sonderlinghe devotie altydt over hem droegh, leyde dat ter aerden ende daervoren met tranen overgoten knielende, badt seer oodmoedelick ende vierighlick aen de moeder Godts om bystant ende troost in desen sinen ende der arme ghevanghenen uystersten noodt, ende siet! Op staende voet quaem tot hem eene uytnemende schoone maghet, die hem eene beurse met soo veel ghelt gaf alsser van noode was om die ghevanghenen weder te koopen die hem d'Agsarenen gheveyt hadden.

Het ghelt ghetelt wesende, is den H. Joannes met sijn kostelicke koopmanschap terstont naer de haven te schepe ghegaen, maer nu van d'ander zijde de mooren speelden oock haer personagie, ende gelieten hun gansch toornigh omdat Joannens die overghebleven ghevanghenen groote hope van de naeste keer verlost te worden ghegheven hadde, ende tot volstandigheyt in het christen gheloove seer ernstelick vermaent.

Het was daer oock al om ghelt te doen, maer de beurse was andermael uyt, waerom ooc de selve mooren uyt haet ende spijt hebben de zeylen van 't schipken, daer Joannes met de sijne moeste mede oversetten, in stucken ghesneden ende nochtans uyt de haven doen vertrecken, hopende hier door dat den heyligen man zoude tot een sekere schipbreeckinghe gheraecken en vergheten wederom te keeren.

Joannes op Godt sigh betrouwen stellende ende tot hem door het ghebedt nemende sinen toevlucht, heeft in plaetse van het zeyl, sinen mantel op de spriet ghehanghen ende zyn alzo op Godts ghenade en gheleyde 't zeyl gegaen. Het was genoeghlick ende vermaeckelick om sien een schipken alsoo toegerust, soo bysar, snel ende voerspoedelick zeylen, al wat het in d'oogh kreegh dat overzeyldet ende sneet de baren soo ghemackelick door (want Godt selve was daer den stierman af, wintghever ende berschermheer tegen allen dat Moorgespuy) dat het op ses uren tijds geraeckte uyt de haven van Thunnes, door de zee ende stroom van de riviere Ephris tot aen de kaeye van Roome...

En dat was niet de enige keer dat Maria hem geld gaf.

Op zyn oude dag, in zyn klooster, verscheen hem nog de heilige moeder Maria met een koor engelen.

Johannes van Mattha werd heilig verklaard in 1694.

In het boek met als titel: Heylige en roemweerdige personen van de hand van Cornelius Smet uit 1846 lezen we het volgende:

De kloosters, om gemakkelyker bestuurd te worden, wierden in provinciën verdeeld. De provincie van Picardiën en Nederland, behelsde veertien kloosters. **Te Honschote**, stedeken by Winnoksbergen, heeft Galterus, heer van die plaets, die stierf in het jaer 1204, een huys of klooster voor het gezegd order gebouwd, het welk zynen zoon Galterus, in het jaer 1220, met goederen begiftigd heeft.

Hun klooster van **Atrecht** is gesticht in het jaer 1219, van **Douay**, omtrent het jaer 1252, van **Doornyk**, omtrent het jaer 1230, van **Stegers**, in het bisdom van Ypren, in het jaer 1228, van Orival, by Nyvel, in het jaer 1254, van Lerines, in het bisdom van Namen, omtrent het jaer 1215 (2).

De religieuzen van dat order, om een meerder getal slaven te kunnen afkopen, gingen bedelen in steden en dorpen; en om hen in dat verheven en nooyt genoegzaam geprezen werk te helpen, zyn er veel *broederschappen* onder den tytel van de H. *Dryvuldigheyd* ingesteld, welke tot nu toe by de christene Nederlanders hoog geacht worden.

*In het vierde hoofdstuk wordt vertelt hoe in het jaar 1560 het volgende wonder met het beeld van **O.L. Vrouw van Remedie**, gebeurde.*

Daer gingh in 't jaer ons Heeren 1560 een schip van Genua naer Spaignen, daer veel Christenen op waeren onder andere saecken die sy mede voerden, was daer oock een schoon maermeren Mariebeeldt, hebbende in haer aermen het kindeken Jesus, maer tot

haerlieder groot ongeluck zijn ghevallen in de handen van eenige Turcksche zeeroovers die dit christenschip aen boordt legghende, hebben 't selve vermeesterst ende tot Algiers in Barbarien opgebraght.

Ten selven tijde waeren in de voorschreven stadt ofte roofnest der Turcken ende Mooren, eenighe religieusen van de voorseyde Orden der Alderheylighste Dryvuldigheyt, om daer de christene slaven te rantsoeneren oft uyt te koopen.

Dese hebben met haer groot leedtwesen, dese Turcksche zeeroovers met den christenen vuyt sien inkomen: daer teghen soo zijn de Turcken ten hooghsten verblijt gheweest om dese veroveringhe van het christenschip ende is byna de gheheele stadt van Algiers naer de haven gekommen om den prijs te sien inbrenghen met losbrandinghe van het gheschut op de vesten ligghende ende andere teecken en van blijdschap.

Ende alsoo alle de christenen tot slaven ghemaect waeren ende met ketenen aen de riembancken geboeyt, soo hebben de Turcken om de christenen meerder spijt ende hertsweir

aen te doen, het wit marmeren Mariebeeldt uytghedraegen om voor den hooghsten prijs op de publycke mart van Algiers schandelick verkocht te worden tot grooter laster Godts ende sijnder ghebenedijde moeder.

Het welcke de religieusen van de orden soo onvermacht ende zeldsaem is voortsgekommen, dat sij noch van traenen haerselven niet en hebben konnen onthouden, maer haer herte in de bitterheyt haerder ziele voor Godt ende alle de weirelt uytghestort, maeckende voor Godt een vast opset ende voornemen het selve beeldt, voor hoedanighen prijs het wesen moght, in te koopen ende te ontledighen van soodanighen schimp ende versmaedtheydt, zijn daerover naer dat sy de saecke grondthertelick Godt ende sijne gebenedijde moeder bevolen hadden, met vierighe ghebeden ende gheene gheveyndste traenen ter martwaerts ghegaen daer sy den generael van de Barbaren of Turcken hebben gaen vinden om 't selve beeldt te koopen ende alsoo sy een groote en merckelicke somme gheldts daer

vooren presenteerden, waer door de Turcksche ghierigheydt lichtelick beweeght wort, en dat den generael selve bemerckte als eenen glans uyt het Mariebeeldt straelende, waardoor hy in sijn selven ghewaer wiert een groote inwendighe beroert sijns ghemoets, heeft terstondt aen de religieusen den koop toegheslagen, haer veel gheluck met het beelt ghewenscht ende de aengheboden somme ghelts met danck ontfangen.

De religieusen desen ontweiderlick en schat alsoo bekomen hebbende, achteden den selven meer als alle 't goudt ende silver des weirelts ende datse nu oock wel ghelt zouden vinden om de christene slaven te koopen ende Godt haer 't selve ergens anders inne versien soude, die

haeren ganschen schat hadden uytgeput om het beelt van de moeder Godts uyt een sulcke versmadelicke slavernye te verlossen.

En Maria liet hen nu ook niet in de steek en zij verkregen geld genoeg om al de christenslaven die met het schip gevangen genomen waren, los te kopen.

... ende onverhindert te laeten keeren naer haer ghewenschte haven van Spaignen.

*Het beeld werd gebracht naar een klooster te **Valencia**.*

Het is door de devotie tot dit Mariabeeld dat Johan van Oostenrijk, de Turken kon overwinnen in het jaar 1571.

Uit het hoofdstukje over de 'bediedenis van het kruys' halen we het volgende fragment:

Hier staet te bemercken dat de forme van het kruys des broedeschaps achtkantich is, waer door aangewesen worden de acht saligheden, daer den H. Mattheus, evangelist af spreekt in het sermoen dat Christus op den Bergh ghehouden heeft, alsoo dat dese forme van het kruys is als eene leere van Jacob, waer door de menschen opwaerts klimmen.

De vier hoecken van het kruys aenwijzen oock de vier cardinale ofte hooftdeughden, te weten: voorsichtigheydt, rechtveirdigheydt, matigheydt en sterckheydt,...

Het boekje behandelt ook de verspreiding van de orde maar hieruit halen we alleen maar de gebieden die ook voor Poperinge belangrijk zijn.

Onder de provincie van **Picardie** wordt genoemd:

Het huys ofte klooster van **Atrecht**, een seer schoone plaetse in de voorstad gheleghen, het welcke met dese leste oorloghe ten gronde is afghebroken. Men houdt het selfste eertijds ghefondeert te wesen in jaer 1219, ses jaeren na de doot van de H. Joannes.

Het huys ofte klooster van **Hondschote**, is van den selven ouderdom, is een seer playsante ende wel gheleghen plaetse, op eene hooghde ligghende, neffens eene opene stede, heeft veel schaede gheleden ende groote schaden uytghestaen gheduerende dese Nederlandtsche oorloghe.

Men haalt ook de kloosters van Viene of Viandelle aan, dez van Preavin of Prato Vano niet verre van Hazebroeck en dan het klooster van Douay. Vermaerd om de hooghe scholen...

*Het klooster van **Andregnies**, van **Temple** en van **Lens**.*

*Dan haalt men het klooster aan van Convordie bij **Steegers** in Vlaenderen, wesende onder de protectie van "t klooster van **Douay**.*